

Proč řešit židovskou otázku?

Vzdělávací cíl: Žáci v textu žádosti z období druhé republiky identifikují antisemitskou argumentaci, interpretují a hodnotí ji z hlediska dobových souvislostí. Na závěr porovnávají možnost diskutovat a řešit sociální problémy bez ideologických předsudků, stereotypů či představ odtržených od skutečnosti.

Klíčová slova: národnostní problémy ČSR, antisemitismus, příčiny a důsledky, odhalujeme skrytý záměr pramene

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 ZKOUMÁNÍ FAKSIMILE (5 min.)

Prohlížení faksimile dopisu s pomocí lupy a četba přepisu.

2 POROZUMĚNÍ TEXTU (5 min.)

Odpovídání na otázky do textových polí: ? Co trápí dr. Šedivého? ? Jaké má požadavky? V průběhu diskuse lze formulovat příčiny, které Šedivého k zaslání žádosti vedly.

Žáci mohou postřehnout, že se jedná o žádost adresovanou přímo vládě a že jejím předmětem je „řešení židovské otázky“. Dr. Šedivý argumentuje svým českým původem, chudobou a pracovitostí. Není však jasné, jak si představuje řešení situace.

3 ČETBA TEXTU A OZNAČOVÁNÍ KLÍČOVÝCH PASÁŽÍ I (5 min.)

Označování tří výrazů, které vyjadřují vlastnosti a činnosti, jež autor přičítá Židům (oranžově), a tří výrazů, s jejichž pomocí autor popisuje sám sebe, potažmo Čechy (žlutě). Diskuse nad odůvodněním žádosti.

- Žáci mohou postřehnout důraz na cizí původ (přišli odjinud), bohatství (majetkově silní), příklon k němectví (národnosti německé), prosperitu na úkor Čechů (jsou dobře živi z peněz plzeňských českých lidí), slabý vztah k češtví (Čechy nebyli a ani se jimi nikdy necítili).
- Žáci mohou označit důraz na češtví a chudobu (v české Plzni, případně českého, nemajetného kandidáta), dělnický původ (syna vdovy po dělníku, oběťmi chudé matky vdovy), pocit ohrožení (budu v budoucnosti bez existence).

4 ANALYTICKÁ TABULKA (5 min.)

Vyplňování analytické tabulky s předznačenými výrazy z předchozího kroku. K vlastnostem přisuzovaným Židům se doplňují související charakteristiky autora dopisu.

Tabulka zaměřuje pozornost žáků na konstruování obrazů nás a těch druhých.

Vlastnosti a činnosti připisované Židům	Vlastnosti a činnosti připisované Šedivému
přišli odjinud	v české Plzni
majetkově silní	nemajetného kandidáta
jsou dobře živi	budu v budoucnu bez existence

5 ČETBA TEXTU A OZNAČOVÁNÍ KLÍČOVÝCH PASÁŽÍ II (10 min.)

Četba textu historika, který osvětluje historických souvislostí. Označování pasáží, které popisují vztahy Čechů s Židy v době vzniku dopisu.

Argumenty právníka Šedivého nebyly vedeny jen otázkou zajištění vlastní existence, ale také situací před druhou světovou válkou. Např. tvrzení „Výhled do budoucnosti je nyní za daného stavu pro mne jasný a hrozný“ je možné doplnit odkazem na politickou krizi, kampaně hrozící nebezpečím uprchlíků, hrozbu války a související nejistotu.

Pod tímto tlakem se zesiluje národnostní citění a souběžně i negativní obrazy druhých. Šedivý by přivítal politickou změnu („nezmění-li se poměry“), což může odrážet dobový příklon k autoritativnímu způsobu vládnutí.

Vhodnými výstupy jsou i otázky, např.: „Odkud a kdy přišli majetní Židé do Plzně?“

6 INTERPRETACE PRAMENŮ (15 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy pramenů odpovídají do textových polí na otázky: ? Co dopis vypovídá o vztazích mezi Čechy a Židy v období druhé republiky? ? Na co byste se chtěli zeptat dr. Šedivého?

Důležité je především to, aby žáci odkazovali k dopisu jako k historickému prameni.

V první otázce mají žáci v ideálním případě propojit porozumění textu dopisu a historický kontext z textu historika. Mohlo by také zaznít, že situace uprchlíků je v dopise ideologizována a není vnímána jako sociální problém. Otázku můžeme rozvíjet například dotazem: „Co můžeme žádat po státu?“ Vládu můžeme například žádat o to, aby uprchlíky podpořila jiným způsobem a rozmístila je rovnoměrně v celé zemi.

Druhá otázka dává žákům prostor vyjádřit vlastní postoj k žádosti Bohumila Šedivého a k tématům s ní spojeným. Důležité není ani tak množství otázek, jako schopnost žáka či žákyně pojmenovat témata, která jsou s dopisem spojena.